

Öfwer herr assessor Svedenborgs
samtal och omgäinge med andarne.
Stockholm, ...

1700-1829 68 B

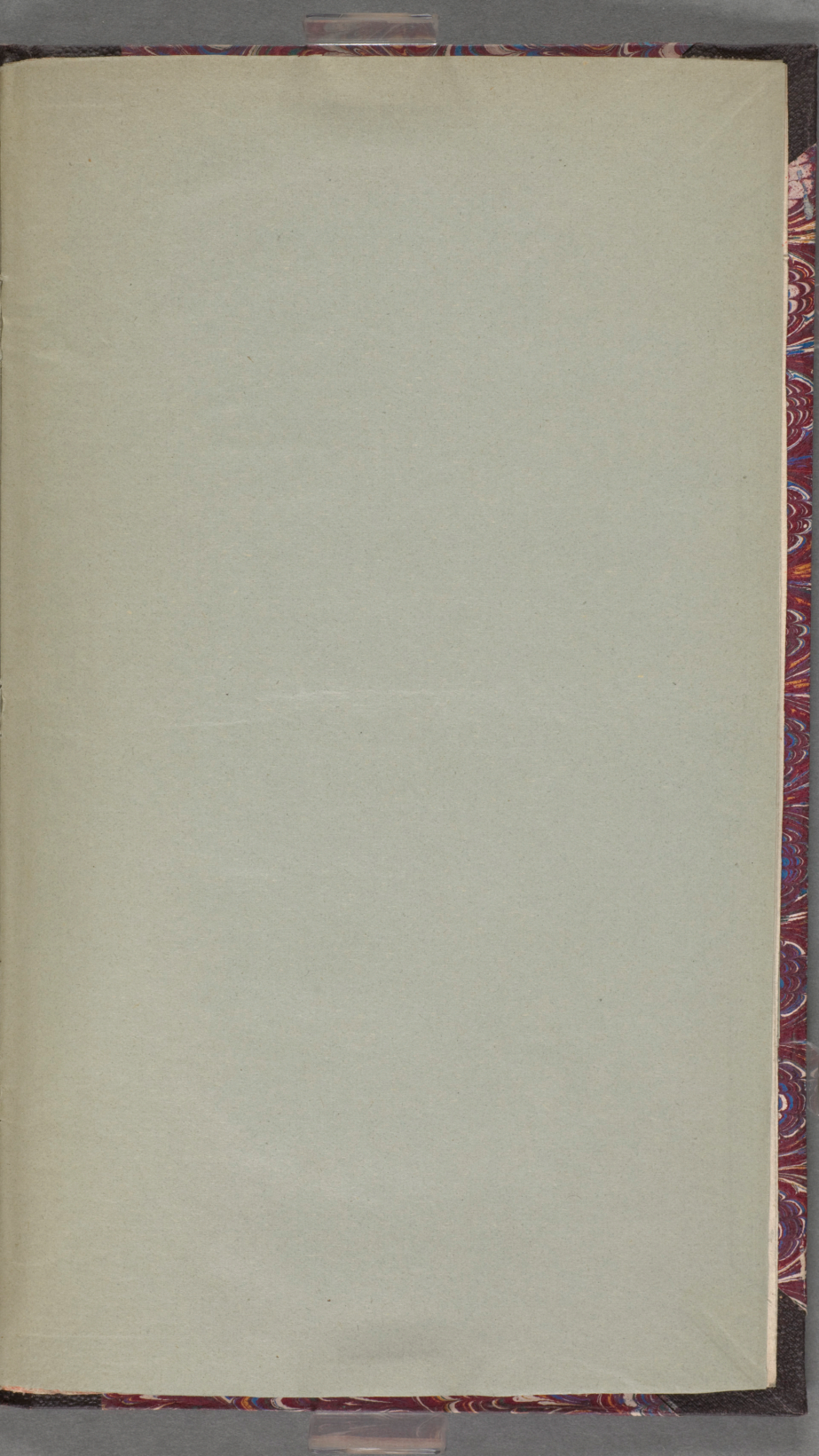

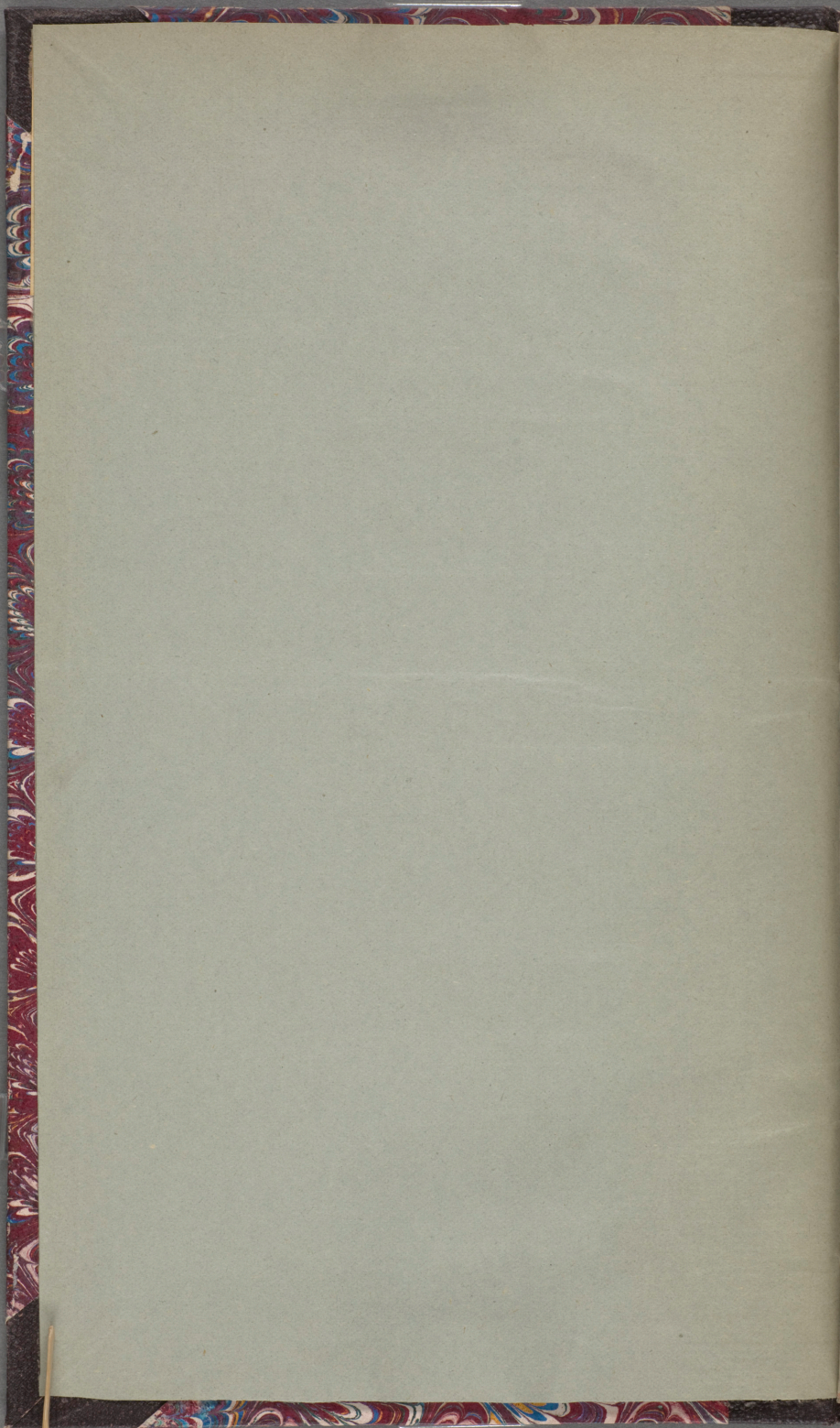
Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Swedenb.
Biogr.

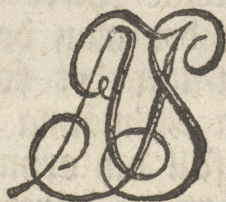
t. 1770.

SWEDENBORG, EMANUEL

Öfwer
Herr Affessor
SVEDENBORGS
Samtal och Dmgänge
Med
Andarne.

Stockholm,
Tryckt hos Andreas J. Sylvenius, 1799.

Herr Assessor Svedenborg som gjort sig så namnkunnig genom sina besynnerliga skrifter och samtal med Andarne, kan nu mer icke illa uptaga, at man meddelar Allmänheten några tankar uti samma ämne.

Först wil man då anmärka utur Mänskliga swagheter nas Historia åtskilliga händelser, som med Herr Assessor Svedenborgs inbillnings-systeme tyckes åga tåmelig likhet, på det man deraf må finna, huru lätt det fordom warit at inbilla Allmänna hopen alla handa infall och orimligheter, och huru swårt det härefter blifwer, at göra lycka med dylikt fram.

Romerske Konungen Numa Pompilius inbillade Romarena at Gudinnan Egeria, upåldad af hans

hans kärlek, hade tagit honom til sin Man, och öfwerhopade honom med all möjelig lycksalighet, i det hon uplyste hans Förstånd, och upfylte honom med Gudommeliga saker.

Solon underhöll en hemlig correspondence med Delphissa Oraclet, och lät gifwa sig de swar, som han sjelf åstundade och hade af nöden.

Lycurgus brukade samma konstgrip, och Apollo hade stor omsorg at noga efterfölja Original befällningen, när han deraf gaf Copian, för at desto bättre stadfästa de laggar, som Lycurgus gaf Lacedemonierne.

Mahomet emottog sin Alcoran såsom en Wecko-Skrift, och Engeln Gabriel förde til honom ordenteligen två Capitel hwarje wecka. Swad inbillade icke Mahomet All-

månheten genom sin Dufwa som åt utur hans öra. Att förtiga hans Himla Mesor och Paradisiska nöjen. Ja, som Oden hade sina Valkyriar så hade Mahomet sina Houri.

Alle dese hafwa warit Lagstiftare, och insägo tydeligen at Allmånheten utan sådane updiktingar aldrig efterfölgt deras både kloka och dumma lagar och inrättningar. Romerske Generalen Sertorius hade åfwen många infall med en hind, med hwilken han brukade bedraga Allmånheten. Hade Sertorius genom öfwerlöpare förnummit Fiendens gång, så war det hinden som sade honom det förut. Blef han slagen af sina fiender, så lofwades honom genom hinden Gudarnas bistånd en annan gång. Om hinden war borta några dagar, så gömde han honom noga, och lät säga til, såsom en aning, at han skulle på en
 wif

wis dag återkomma. Ja, Sertorius befalte Inwånarena där han framfor, at gifwa sig matwaror och penningar, annars skulle pest och hunger ödelägga dem. Hans hind hade det sagt honom på Guldarnas befallning. Detta war et artigt och nyttigt taffspeleri för Sertorius. Den store Generalen Scipio brukade äfwen at på et hemligt sätt gå til Capitolium och rådfråga Jupiter, hwilken inbläste honom alla hans planer emot Carthago.

Swad inbillade icke Apollonius Thyanus Allmänheten med sin orm, och genom sina konstler, at förut utspana de rådfrågandes egenskaper och omständigheter, samt derefter ställa sina swar. Socrates som aldrig for med widspeliheter, måste dock tåla at man tillskref honom en Ande, som ständigt fölgde honom. Allmänheten war så inwand af an-

dre så kallade store Mån och Lagstiftare, hwilke altid inbillade den sammanågra besynnerliga tilfälligheter.

Swad inbillningar hyste icke en del gamle Philosopher om Själwandringen, hwilket Systemet tilika med de förr omnämde orimligheter, nu förtiden skulle knapt gbra lycka hos en gammal Kåring, som lefwer uti et någorlunda uplyst Rike. Om widskeplighets tiden nu måst år förbi, på de flästa ställen uti Europa, det lämnar jag til et lägligare tilfälle at omröra. Om man skulle gbra en slutsats i anledning af Margrefwen D'Argens Judiska bref så swåfwar widskeplighets Andan ännu omkring de flästa Riken uti Europa, fast den ej är så allmän som fordom. Ja, wår store V. Linnée talar äfwen, i sin Gottländska Resa, om en Smålands-qwinna, som trodde en hop halfandars warelse.

Dr=

Orden lyda sålunda: Hon trodde,
 at Lucifers anhang blifwit nedstör-
 tadt af Himmelen på jorden, där
 några fått sit boställe i watnet och
 kallas nåckar; under hus, med namn
 af tomte-gubbar; i rd och under trån,
 såsom ålfwer; i skogar, såsom skogs-
 snufwor eller rå; Hon trodde at hwar
 människa hade sin hamn, som henne
 följde, såsom skuggan följer krop-
 pen, och at denna hamn gick perpen-
 diculairt neder under jorden, såsom
 människan går perpendiculairt öf-
 wer jorden, wändandes hamnen sta-
 digt sina fötter emot sin människas
 fötter. Hon trodde at människan och
 hennes hamn woro så förenade, at
 när den öfwerjordiska människan led,
 så led ock den underjordiska, och
 tvärtom, när den underjordiska män-
 niskan blef skadad, så tog den öfwer-
 jordiska lika del derutaf. Hon trod-
 de, at när människorne gingo, om

deras antipodes råfode at påfæra någon Wetts, Ulfs, Rås eller något annat spökes hemwist i jorden, skulle den underjordiska människan blifwa skadad och följakteligen den öfwerjordiska människan lida. Detta kan man med skäl kalla Råringgriller och inbillnings-skott.

Ja, wåre gamle Förfäder trodde äfwen någre tjänste-andar, som de kallade Alfer och Nisser och hwilka delades uti hwita och swarta. Utom dessa hade de äfwen flere andar, hwilke fingo namn efter sina sysslor och bonings-ställen, så som andre utländske hedningar, hwilka upfylte allt med gudar och andar. Til dessas antal höra wåra Landsmäns Hus-Andar, Tomte-Gubbar, Tomte-Beissar, Tomte-Bisar, Nisse god Dräng, så kallade af göromålen som de troddes förrätta; Näckten, hwilken är den samme som hedningarnes

Ne-

Neptunus, och sadës residera uti
 watnet; deraf trodde den dumma All-
 mänheten, at de som drucknade,
 bortrycktes och förqwäfdes af Nac-
 fen. De som simmade, trodde sig be-
 wäpnade emot honom, om de kasta-
 de et stycke stål uti watnet, med dens
 na utlåtelsen: Näck, Näck, nåle pu-
 ta, du är på lann, men är i wann:
 sedan när de stego utur watnet, och
 stålbiten war intagen, så släppte de
 honom til sit hemwist. Strömkar-
 len, hwilken wistades i floder, hål-
 des för MusicanTERS gymmare. Al-
 wer, af hwilka stenar, som woro ut-
 hållade, kallas Alwawarnar. Den
 widsköppliga Allmänheten i Swer-
 ge, talar ännu om Alfdansar. Wet-
 ter eller Bitter wisa sig uti en gan-
 ska liten Människo kropp för män-
 niskorne, och säges fågna sig mycket
 öfwer deras bekantskap. Gastar,
 hwilke och Mbringar eller Möblin-
 gar

gar kallas, hållas före, at wara mör-
 dade barns hamnar, hwilke oroade
 resande med grymt skrikande, och så-
 ges hafwa allehanda uptog för sig,
 til deras fbrargelse. Sjödrå och
 Skogsrå, såges wisa sig i qwinlig
 skapelse, och äro de samma som de
 gamlas Najader eller Nymphor och
 Nornar. Draken eller Skratten,
 tros wara gömde skatters bewara-
 rare. Hit hörer äfwen en Ande, hwil-
 ken låter insluta sig uti glas och an-
 dra magiska saker, genom hwilkens
 tilhjelp de, som föra honom med sig,
 altid blifwa Segerwinnare uti stri-
 den. Ja, de hafwa äfwen en Half-
 Ande, som de kalla Bytinge, utan
 twifwel af ordet Byta, ty de inbilla
 sig at nyfödde Barn ibland skola
 bortbytas och borttagas, i hwilkens
 ställe et sådant misfoster gifwes åt
 Modren. Derifrån förskrifwes den
 widskrepelsen, at då qwinnor föda,
 för

fönstren och dörrar noga igenslutas, på det ej Barnet må borttryckas och en Bytinge föras i ställe. De tro at siuke Barn äro sådane, hwilke om de låtsa wilja kasta uti en brinnande ung, eller och bära dem tre Söndags aftnar til förstugan, skola de igenfå sina egna. Efter wi tale om så många inbillnings febrar, så skole wi ej glömma Maran, hwilken af Plinio kallas Matt-qwäfning, emedan den förtager röstens och andans fria gång; detta hårrör, när som en elak wättska eller tjocka och slemmiga andedrag och dunstningar först uppfylla hjertat och sedan hjernan, hwilket måst hånder dem som softwa baklänges. De som ibland Allmänheten äro okunnige om denna wårkan, tro sig wara qwafde af någon ande, hwilken de tro fly sina fårde, om den softwandes namn nämnes, eller at skal fastas uppå honom.

Någre

Någre ibland allmänheten då de först skära helt bröd, kasta et brödstycke på golfwet til Goniffes föda. Någre tro äfwen at det är oförstigt, at nämna Wargar med annat namn, än de Grå eller Gråtafar; ty annars få de magt at göra dem skada. Ej eller är deras hjerna mycket klokare, hwilke tro at man med wisa Läsningar, bestående af ord utan begrep och förnuft, kan göra at de siuke blifwa friske, och at ormar, råttor och mera ondt bortdrives derigenom. Äfwen så dåraktigt är det, at tilskrifwa foglar wettenskap om tilkommande saker, och tagga sig aningar och spådomar af deras seende, flygande och skrikande, och ofta styrkas ifrån det godt och nyttigt är, för dylika dårskaper.

De inbillningar som jag nu omtalat, öfwertygga nogsam, huru man både med orimliga och skenbara

ra

ra infall, låter förföra sig ifrån förnuftets och sanningens rena grundsatser. Man skulle kunna skrifa den största Foliant, om man wille omtala alla Folkslags widskepligheter.

Äfwen skulle det blifwa en ganska widlöftig Catalog, om man skulle namngifwa alla Theologiska, Philosophiska och Politiska Don Qvixotter, hwilke med sina satser, förorsakat dels blods utgjutelser, dels buller och oro, dels löje, medlidande och förakt.

Det underligaste är, at sedan werlden stått snart uti 6000 år; så har dock funnit uti detta Seculo åtskillige, hwilke warit så förmåtna, at de welat uphäfwa sig til Människoslägtets Informatorer, såsom Dippel, Gref Zinzendorf, De la Mettrie, Rousseau, Voltaire, m. fl.

Äf hwad jag nu anfört kan jag ej finna annat, än at Herr Assessor Svedenborgs samtal och omgånge
med

med Andarne, måste bestå uti en rik inbillnings kraft, samt at han föresatt sig at bygga et nytt System, och derigenom förskaffa sig et odddeligt Namn.

Uti en skrift, som kallas Wetenskapernes uphof och wårkan på Förståndet och wiljan finnes något, som rörer wårt ämne så lydande: Den falska Uran at wara Autor til en Sect, har framklåft många wilfarelser i Religion. Hon gdr det ännu i denna dag, innom den heliga bekvännelsens gränser, där somlige gå så långt i sin yrsel, at de genom drömmar, syner och umgänge med Andar, eller aflidne Människors själar, föregifwa sig både höra, se och underåttas om de hemligheter, som Gud i Skriften ej welat uptåcka, och hon således måste hos dem passera för felaktig, eller ofullkomlig. I medlertid inbilla de nyfiket och lättroget folk, at de hafwa nyckelen til förståndet, och äro hos Gud uti besynnerligt anseende; men
ju

ju ifrigare de förfäcka sina uppenbarellers
wisshet, ju mera lägga de sit dumdriftiga
högmod för rättfinniga och uplysta ögon å-
daga. Det är således bäst, at hålla sig i
Guda-Orden wid det ord, som wisst är,
och låra kan, eljest följa wi et irrblos, som
i mörkret leder oss uti Labyrinter, där wi
ingen utgång finne.

Philosopher, hwilke examinerat det männi-
liga förståndet med största upmärksamhet,
hafwa påstått at Människan är et creatur,
hwars dårskap upwäcker endera skratt eller
tårar. Jag tror at de kunnat tillägga, at
om hon är dåraktig, så är hon det dub-
belt, när hon går förlängt uti Theologi-
ska och Philosophiska sjelftagna grundsater.
Om wi ej dageligen sågs prof af männi-
skors lättrogenhet och dåraktighet, så skul-
le wi hafwa swårt före at tro, det ford-
na werlden varit så rikeligen försedd med
wilfareller och dåraktiga Systemer. Hwad
medlidande upwäcker icke hos en tänkande,
då han betraktar alla de Munke-inrättnin-
gar och dårskaper, som herska uti wissa
Riken, och hwilka strida både emot Går-
nustets och Människlighetens grundsatser.

Herr Assessor Svedenborgs Latiniska skrif-
ter läsas af ganska få, och äro för deras
orimlighet ej särdeles farlige, hålft när
dertil kommer, at han bygger sina mästa
satser på det han sedt och hört af An-
darne, och detta infall aldrig kan winna
bi-

bifall af en uplyst och Lutherisk Allmänhet, samt tillika swagheten deraf genom Historiska berättelser i denna skrift är tydeligen ådaga lagd, så är jag wis at Herr Assessor Svedenborg ej kan skada Religionen genom sina onödiga Skrifter, inbillade Samtal och umgänge med Andarne; ty när Systemet om Samtalet med Andarne är kullramlat, så faller det öfriga af sig sjelf omkull, fast han wille åberopa sig den 12000:de eller 14000:de paragraphen i sina widlyftiga och grälaktiga skrifter.

Med et ord når den store Nevvton led Skepps-brott med sina uttydningar öfwer Uppenbarelse Boken, hwad hopp kan en förnuftig då göra sig i anseende til Herr Svedenborgs fringsströdda uttydningar, fast än han söker at befästa och Auctorisera sig med sina inbillade syner och Samtal, hwilka aldrig kunna blifwa troliga och smakliga uti våra uplysta tider.

För öfrigt har jag som blott Historicus, och med några Philosophiska tankar afhandlat detta ämne, försäkrad at en uplyst Allmänhet häraf inser, at förnuft och sanning alltid segrar til slut, öfwer de inbillningar och irrbloss, som då och då upkomma och framlysa på denna Werldens ombytliga Theater.

En hög och Tantrisk Själ ej Sant och osant blandar, Hon wördar blott Guds ord, och talar ej med andar; En Sielstok blir blott tår i sammanrassat gräl, Han smider et Systeme, och blir inbillnings träl.

